

Kansainvälisten talouspakotteiden, koronapandemian ja ilmastonmuutoksen odotettavia seurauksia assistenttien työnkuvaan

Reetta-Liisa Reijonen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma

AMK-Opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Reetta-Liisa Reijonen
Tutkinto Tradenomi
Opinnäytetyön nimi Kansainvälisten talouspakotteiden, koronapandemian ja ilmastonmuutoksen odotettavia seurauksia assistenttien työnkuvaan
Sivu- ja liitesivumäärä 23+1
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia kolmen ajankohtaisen kriisin mahdollisia vaikutuksia sellaisen assistenttien työnkuvaan, jotka työskentelevät suurissa, kansainvälisessä toimintaympäristössä toimivissa yrityksissä. Kriisit, joita tutkittiin, ovat Venäjää vastaan asetetut talouspakotteet, koronapandemia ja ilmastonmuutos. Tutkimus rajattiin koskemaan suuria yrityksiä ja kansainvälistä toimintaympäristöä.</p> <p>Assistenttien työnkuvan murrosta on tutkittu jonkin verran vuosina ennen koronapandemiaa, ja assistenttien työnkuvan muutoksesta on puhuttu paljon 2000-luvulla. Etenkin assistenttiniimikkeen epäillään väistyvän tulevaisuudessa uusien nimikkeiden tieltä, vaikka työn ei uskota varsinaisesti lakkaavan olemasta. Aihetta on tutkittu myös Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa, ja tutkimustietoa on käytetty Johdon assistenttityö- ja kielet koulutusohjelman uudistamiseen.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kevään 2022 aikana. Työ on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, ja opinnäytetyön empiirinen osuus toteutettiin teemahaastatteluina Teamsin välityksellä huhti- ja toukokuussa 2022.</p> <p>Tuloksista käy ilmi, että koronapandemia on jo nyt vaikuttanut assistenttien työnkuvaan ja useisiin työtehtäviin, kuten matkahallintoon liittyviin työtehtäviin ja tapahtumien järjestämiseen. Kaikki muutokset eivät kuitenkaan tarkoita tehtävien pysyvää häviämistä: työtehtävät ovat monelta osin vain muuttaneet muotoaan. Esimerkiksi kokoustarjoilut tilataan pandemian takia neuvotteluhuoneen sijaan osallistujien kotiosoitteeseen. Toisaalta työtehtäviä on tullut myös lisää pandemian myötä. Esimerkiksi ohjeistaminen, kommunikointi ja viestintä lisääntyivät. Haastattelujen perusteella monien koronapandemian tuomien muutosten ei kuitenkaan arvella jäävän pysyviksi.</p> <p>Talouspakotteiden ja ilmastonmuutoksen mahdolliset vaikutukset assistenttien työhön puolestaan eivät tutkimustulosten perusteella ole yhtä merkittäviä kuin koronapandemian vaikutukset. Haastatteluissa nostettiin esille vain muutamia yksittäisiä muutoksia pakotteiden seurauksena, kuten kokousjärjestelyiden lisääntyminen. Ilmastonmuutoksen haastateltavat arvelivat vaikuttavan vain lähinnä matkustamiskäytäntöihin ja sitä kautta matkahallintoon, joten sen odotettavat seuraukset assistenttien työhön jäävät hyvin maltillisiksi.</p>
Asiasanat Assistentti, talouspakotteet, koronapandemia, ilmastonmuutos

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Assistenttityön lähihistoria ja uudet epävarmuustekijät	4
3	Koronapandemia – muutos yhdessä yössä	6
	3.2 Ennennäkemättömät talouspakotteet keväällä 2022	7
	3.3 Ilmastonmuutos haastaa myös yritykset	9
	3.4 Kriisit ja muutokset yrityksissä	10
4	Haastattelut ja haastatteluanalyysit	11
	4.1 Teema 1, Talouspakotteet	12
	4.2 Teema 2, Koronapandemia	13
	4.3 Teema 3, Ilmastonmuutos	14
5	Tulokset ja johtopäätökset	15
6	Pohdinta	17
	6.1 Oman oppimisen arviointi	18
	6.2 Jatkotutkimusaiheet	20
	Lähteet	21
	Liitteet	24
	Liite 1. Haastattelurunko	24

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoite on selvittää, miten assistenttien työnkuva mahdollisesti muuttuu Venäjää vastaan asetettujen talouspakotteiden ja koronapandemian seurauksena suurissa kansainvälisissä toimintaympäristössä toimivissa yrityksissä. Opinnäytetyön aikana selvitetään ensinnäkin, millaisia mahdollisia seurauksia koronapandemialla ja talouspakotteilla on assistenttien työnkuvaan. Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään myös ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia assistenttien työnkuvaan tulevaisuudessa. Tavoitteena on ymmärtää, mitkä työtehtävät ovat jääneet kriisien myötä pois ja mitkä tulleet uutena, sekä mikä näiden seurausten vaikutus on ollut.

Kun koronapandemian kanssa oli eletty tiiviisti yli kahden vuoden ajan, ja tilanne on ollut jollakin tapaa tasaisemmassa vaiheessa, alkoi uusi kansainvälinen kriisi kolkuttelemaan jo oven takana. Helmikuun 24. päivä Venäjä aloitti sodan Ukrainassa (Valtioneuvosto 2022). Tilanne on järjestyttänyt läntistä maailmaa voimakkaasti, ja länsimaat onkin reagoineet tilanteeseen muun muassa lukuisin talouspakottein.

Opinnäytetyössä käsitellään työnkuvan muutosten vaikutuksia myös pidemmällä aikavälillä – mitkä muutokset jäävät pysyväksi osaksi assistenttien työnkuvaa, mitkä työtehtävät puolestaan palautuvat osaksi työnkuvaa kriisien hellittäessä tai ovat jo palautuneet. Miten kriisit muokkaavat assistenttien työnkuvaa ehkä pysyvästi, kuten digitalisaatio on tehnyt. Tätä tietoa voidaan hyödyntää peilattaessa työelämän tämänhetkisiä haasteita tulevaisuudessa assistenttien työnkuvaan ja työtehtäviin. Opinnäytetyössä esitellään aiempien tutkimusten tuloksia assistenttien toimenkuvaan liittyen, sekä assistenttien työelämän murrosta vuosina ennen koronapandemiaa. Työn painopiste on kuitenkin nimenomaan meneillään olevissa kansainvälisissä kriiseissä, työssä ei käsitellä assistenttien työnkuvan muutosta vuosikymmenien varrella.

Koronapandemia on ravistellut assistenttien työnkuvaa laajalti jo tähän mennessä, ja on mielestäni tärkeää tutkia vallitsevia uhkia työnkuvaan laajemmin, kuin pelkkään etätyöhön ja sen vaikutuksiin rajoittuen. Tässä opinnäytetyössä ei keskitytä työnkuvan muutoksiin erityisesti etätyön kannalta. Etätyöskentelyä kuitenkin sivutaan tutkimuksessa, sillä etätyöskentelyllä on kaikkinsa ollut suuri vaikutus erilaisten työtehtävien tarpeeseen ja suorittamiseen. Nykypäivän maailmanpoliittinen tilanne on epävakampi kuin vuosikymmeniin, ja on tärkeää ymmärtää, millaisia seurauksia tällä hetkellä läntistä maailmaa myllertävillä kriisitalanteella on työelämään, jotta osataan varautua tulevaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä opinnäytetyö on tehty itsenäisesti ilman toimeksiantajaa.

Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena. Menetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen, jotta tutkimuskysymyksiin saadaan syviä vastauksia ja haastateltavien näkökulmia kuullaan kattavasti,

ja jotta näkökulmiin on mahdollisuus paneutua huolella. Empiirinen osuus koostuu puolistrukturoiduista teemahaastattelusta, joissa on haastateltu kolmea assistenttia. Kaikki haastateltavat ovat toimineet assistentin tehtävissä yli 20 vuotta. Haastattelut toteutettiin Teamsin välityksellä huhti- ja toukokuussa 2022. Haastattelut nauhoitettiin, ja haastatteluaineistot luokiteltiin Exceliä apuna käyttäen. Haastattelukysymykset jaettiin tutkimuskysymysten mukaisiin teemoihin – talouspakotteisiin, koronapandemiaan ja ilmastonmuutokseen.

Vuoden 2020 alussa alkanut koronapandemia, joka levisi nopeasti maailmanlaajuisesti, ravisutti elämää sen jokaisella osa-alueella – niin töissä kuin työajan ulkopuolellakin. Seuraukset olivat monellakin tapaa historiallisia, ja koskettivat toisia ihmisiä, maita ja ammattikuntia vielä enemmän kuin toisia. Opiskelin itse johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmassa pandemian alkaessa, ja aloitin työharjoitteluni assistentin tehtävissä syksyllä 2020, juuri epidemian toisen aallon kynnyksellä. Heti alusta alkaen minulle oli selvää, että koronapandemia oli vaikuttanut myös assistenttien työtehtäviin. Kipinä opinnäytetyön aiheeseen lähti noista kokemuksista. Valitsinkin aiheen omien mielenkiinnonkohteitteni ja oikeastaan lähinnä oman tulevaisuusnäköni perusteella. Jo vuonna 2018 aloittaessani opinnot Johdon assistenttityön ja kielten -koulutusohjelmassa, puhuttiin paljon siitä, miten assistentit on katoava ammattikunta, ja miten heidän työnkuvansa tulevaisuudessa muuttuu. Lähes jokaisen työllistymistä mittaavan tutkimuksen mukaan sihteereistä oli valtavaa ylitarjontaa työmarkkinoilla. Tämä näkyi myös Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa – opintolinjaa tahdottiin uudistaa niin koulutusohjelman nimen kuin sisällönkin saralla. Ja muutaman vuoden kulluttua opintojeni alkamisesta näin myös tehtiin. Selvää siis on, että assistenttien työnkuva on jonkinlaisessa murroksessa ja väistämättömästi uuden edessä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin selvittää, miten kriisit vaikuttavat tuohon murrokseen, ja millaisia seurauksia näillä vuosilla on pidemmällä tähtäimellä assistenttien työhön?

Tämän opinnäytetyö aihe on mielestäni ajankohtainen ja hyödyllinen itselleni valmistuvana tradenomi HSO:na, sillä se antaa näkyvyyttä tulevaisuuden työympäristöön ja painopisteitä assistenttien työnkuvaan tulevaisuudessa. Opinnäytetyön kohderyhmä on etenkin valmistuvat ja uran alkuvaiheessa olevat assistentit. Läntinen maailma on kokenut kaksi suurta kriisiä lyhyen ajan sisällä. Etenkin muuttuneen turvallisuustilanteen vaikutukset heijastuvat väijäämättä vielä vuosien päähänkin. Kauppakamarin teettämän tutkimuksen mukaan jopa 73 % Suomen keskeisissä vientiyrityksissä toimivista johtajista arveli kiristyneellä maailmanpoliittisella tilanteella olevan vaikutusta yritysten vientinäkömiin (Kauppakamari 2022). Lisäksi tulevaisuudennäkymiä varjostaa kolmaskin kansainvälinen ja peruuttamaton uhka, nimittäin ilmastonmuutos. Elinkeinoelämän keskusliiton tekemän selvityksen mukaan ilmastonmuutos vaikuttaa sekä yritysten toimintamalleihin, että jopa niiden olemassaolon mahdollisuuksiin (Hirvonen 20.1.2020.)

Koen, että aihe on hyödyllinen myös koulutusohjelmalleni - Johdon assistenttityö ja kielet. Tosin, kuten sanottu, juuri kyseisestä koulutusohjelmasta ei meitä samalla nimikkeellä opiskelevia enää montaa valmistu. Koulutusohjelman nimi vaihdettiin vuonna 2020 muotoon Liiketalouden palveluratkaisut ja kielet. (Skilla Ry s.a.) Tämän jälkeen koko tradenomin tutkintonimike on käynyt läpi uudistuksen, ja nykyään vastaavanlainen koulutuskokonaisuus saavutetaan suuntautumalla tradenomiopinnoissa asiantuntijapalveluihin ja kieliin. Siitä huolimatta on yhtä lailla tärkeää, että oppilaitoksilla on paras ja ajantasaisin mahdollinen käsitys työelämän uusimmista tuulista, ja etenkin oppilaitoksilla on syytä olla katse aina myös alan tulevaisuudessa – niin, että opinnoista valmistuvien ammattilaisten kyvyt kohtaavat tulevaisuuden haasteiden kanssa. Toisaalta myös koulutusohjelmamuutos oli nimenomaan yksi syistä, miksi halusin tutkia juuri assistenttien työskentelyä opinäytetyössäni: kun assistenttien koulutuslinja käytännössä on lakannut olemasta, voi olla, että tulevaisuudessa yhä harvempi opinäytetyö käsittelee nimenomaan assistenttien työtä. Itse tulevana assistenttina haluan ymmärtää omanalani mahdollisimman perinpohjaisesti ja ymmärtää myöskin miten suuret, muutokset ja myllerrykset nyt ja tulevaisuudessa tulevat mahdollisesti muokkaamaan assistentin työnkuvaa ja miten itse pysyä tuossa muutoksessa perässä.

2 Assistenttityön lähihistoria ja uudet epävarmuustekijät

Assistenttien, kuten monen muunkin ammattikunnan työnkuva on ollut viime vuosikymmenet rajassa murroksessa, ja tätä murrosta on myös tutkittu vuosien ajan laajalti.

KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä Työmarkkinatori määrittelee sihteerin eli assistentin työnkuvan seuraavanlaisesti: ”Sihteerit työskentelevät toimistopalvelu-, tietohallinto- ja viestintätyössä erilaisissa yrityksissä ja organisaatioissa. Muun muassa kielitaito, tietotekniikkataidot, järjestelykyky, täsmällisyys, oma-aloitteisuus, sosiaaliset taidot ja kyky työskennellä paineen alla kiireessä ovat ammatin vaatimuksia.” (KEHA-keskus, 2020.) Tässä opinnäytetyössä käytetään nimitystä assistentti, sillä empiirisen osuuden haastateltavat asiantuntijat työskentelevät assistentti, tai johdon assistentti -nimikkeillä. Opinnäytetyön tulokset ja pohdintaosuus voivat kuitenkin hyödyttää myös muilla titeleillä työskenteleviä, vastaavia hallinnollisia tukitehtäviä hoitavia henkilöitä.

Taija Uusikumpu kirjoittaa LinkedIn -artikkelissa suurimpien muutoksien assistenttien työrintamalla tulevaisuudessa liittyvän etenkin assistenttien ja sihteerien työnimikkeisiin sekä myöskin heidän toimenkuvaansa. Assistentti-tittelin sijaan nimikkeet tulevaisuudessa kuvaavat tarkemmin työn sisältämää asiantuntijuusroolia, kuten toimistopäällikkö. Muutosta pidetään positiivisena ja sen toivotaan lisäävän jopa arvostusta assistenttien työpanosta kohtaan. Muutoksia työnkuvaan odotetaan etenkin digitalisaation myötä. Alalla työskentelevät henkilöt ovat kuitenkin yksimielisesti ja vahvasti sitä mieltä, että assistenttien työt eivät katoa, vaikka työnimike ja osittain tehtävätkin elävät ajan mukana. (Uusikumpu 12.8.2019.)

Nämä samat teemat toistuivat useilla kursseilla myös omien opintojeni aikana Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa. Koska koulutusohjelmaa Johdon assistenttityö ja kielet on viime vuosina uudistettu perusteellisesti, on assistenttityön tulevaisuuden trendejä myös tutkittu Haaga-Heliassa paljon. Viimeisin kattava tutkimus on valmistunut vuonna 2019, ajalta ennen koronapandemiaa. Tutkimuksessa todettiin muun muassa, että assistenttityön kaltaisille tukipalveluille on tarvetta jatkossakin, digitalisaation tuomasta muutoksesta huolimatta. Assistenttien laaja liiketoimintaosaaminen nähdään myös valttikorttina, jota kannattaisi vaalia ja kehittää, ja josta on hyötyä tulevaisuuden muuttuvassa työelämässä. (Jalonen, Kärnä & Tuomainen 2019.)

Näistä tutkimuksista käy ilmi, että vaikka assistentin työnkuvan, koetaan olevan muutoksessa, ei työelämän tarve tukitoiminnoille ole katoamassa. Tämä tulos on selkeässä linjassa myös omien kokemuksieni – työpäivät assistenttina ovat työntäyteisiä ja tekemistä riittää. Kuitenkin selvää on, että digitalisaatio aiheuttaa ja on aiheuttanut muutoksia assistenttien työsaralle. Opinnäytetyön

empiirisessä osiossa pyritäänkin selvittämään, miten kansainväliset kriisit, kuten koronapandemia, Venäjää vastaan kohdistetut talouspakotteet sekä ilmastonmuutos tulevat vaikuttamaan osaltaan tuohon murrokseen.

3 Koronapandemia – muutos yhdessä yössä

Vaikka assistenttityön tulevaisuutta ja odotettavia muutoksia alalle on ennustettu jo vuosien ajan, ei monikaan olisi arvannut sen tapahtuvan lähes yhdessä yössä ja koskettaen lähes kaikkia ammattikuntia ympäri maailmaa. Näin kuitenkin tapahtui Covid-19 viruksen alkaessa levitä ympäri maailmaa vuonna 2020; Ensin Italia, ja sitten muutkin Euroopan maat toisensa jälkeen sulki työpaikkojen, kauppojen ja vapaa-ajanviettopaikkojen ovet (Chadwick 2020). Näiden niin kutsuttujen lockdownien tarkoitus oli rajoittaa viruksen leviämistä ja näin ollen myös sairastuneiden ja kuolleiden määrää, sekä turvata terveyshuollon toiminta poikkeustilanteessa. Alfonon ja Ercolanon (2020) mukaan lockdownit vähensivät viruksen leviämistä verrattuna maihin, jotka eivät olleet sulkiutilassa.

Koronapandemian vaikutuksia assistenttien työhön on tutkittu esimerkiksi Toimistosissien teettämässä tutkimuksessa (Uusikumpu, 2020). Tutkimuksen aineisto on kerätty toukokuussa 2020, ja tutkimus on julkaistu kesäkuussa 2020. Toimistosissien selvityksessä esiin nousseita muutoksia oli esimerkiksi etätöihin siirtyminen ja etätöistä johtunut valtaisa teknologiamyllerrys, kuten etäkokoukset.

Uusikumpu (2020, 9) listaa kyselyssä esiin nousseita työtehtäviä, jotka ovat jääneet usealla vastaajalla pandemian myötä pois. Poisjääneitä tehtäviä ovat Uusikummun mukaan:

- Tapahtumajärjestelyt sekä tila- ja ravintolavaraukset
- Matkahallinto
- Kalenterinhallinta
- Kopioiminen
- Toimistolla auttaminen
- Kahvin keittäminen

Tutkimuksessa nousi esiin myös koronapandemian myötä uusina tulleita työtehtäviä. Uusina tulleita työtehtäviä olivat Uusikummun (2020, 9) mukaan:

- HR-tehtävät
- Palkanlaskennassa auttaminen
- Digiapu
- Viestintä, yhteydenpidon koordinointi
- CRM-järjestelmän tietojen tarkastaminen

- Koronasta viestiminen ja toimintaohjeiden linjaaminen (siivous, tilat, turvallisuus) sekä tilanteen seuraaminen
- Asiakaspalvelu
- Auttaminen puhelimitse
- Etäpalavereiden järjestäminen
- Organisaatiomuutoksissa auttaminen
- Kielen kääntäminen
- Kehitysprojektit
- Remonttien ja kalustuksen suunnittelu
- Digitaalisten sisältöjen tuotanto

Toimistosissien julkaiseman tutkimusaineiston keräämisestä, analysoimisesta ja julkaisusta on kulunut kaksi vuotta, joiden ajan on eletty tiiviisti koronapandemian kanssa, välillä tautitilanteen parantuessa keveämmin rajoituksin, ja välillä taas tiukemmin. Vieläkään emme voi tietää, milloin koronapandemia loppuu, ja jopa todennäköisempää on, ettei se häviä keskuudestamme kokonaan koskaan. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin António Guterres kerrotaan UN Newsin julkaisussa (2022) todenneen, että ”pandemia on kaukana loppumisesta”. Julkaisusta käy ilmi myös, että Euroopassa jyllää jälleen uusi korona-aalto, ja virus on lähtenyt leviämään jälleen Aasiassakin. Opinnäytetyön empiirisessä osiossa haetaankin yhtäläisyyksiä ja mahdollisesti myös eroavaisuuksia Toimistosissien kaksi vuotta sitten julkaiseman tutkimuksen tuloksiin. Nyt, kun koronapandemian aikana totutuista käytännöistä on tullut arkea, onko odotettavissa, että osa pandemian vaikutuksista jää pysyvästi elämään? Entä millaisia seurauksia assistenttien työhön on, jos pandemia entisestään pitkittyy ja helpotusta ei ole luvassa vielä vuosiin?

Myös assistenttien etätyöskentelyä on tutkittu jonkin verran, ja esimerkiksi vuonna 2020 koronapandemian levittyä, Laura Yli-Perttula on käsitellyt aiheita opinnäytetyössään Assistentti etänä – Onnistuneen etätyön edellytykset globaalissa yrityksessä ja poikkeusajan vaikutukset työhön. Opinnäytetyössä tutkittiin assistenttien etätyöskentelyä kohdeyrityksessä, ja haastatteluissa kävi ilmi assistenttien halukkuus etätyöskentelyyn myös jatkossakin ensimmäisten viikkojen haasteiden jälkeen. Etätyöskentelyn todettiin sopivan tutkimuksen kohdeyrityksen assistenttien työnkuvaan alun epäilyksistä huolimatta. (Yli-Perttula, 32–33.)

3.2 Ennennäkemättömät talouspakotteet keväällä 2022

Ulkoministeriön (Ulkoministeriö s.a) mukaan ”Kansainvälisillä pakotteilla tarkoitetaan taloudellisen tai kaupallisen yhteistyön sekä esimerkiksi liikenne- ja viestintäyhteyksien tai diplomaattisten suhteiden rajoittamista tai keskeyttämistä tietyn valtion tai tiettyjen ryhmien kanssa.” Ulkoministeriön

mukaan pakotteilla pyritään vaikuttamaan vaikuttamisen kohteena olevan tahon toimintaan. Pakotteet voivat kohdistua yksittäisiin henkilöihin tai henkilöryhmiin, tai vienti- tai tuontituotteisiin. (Ulkoministeriö s.a).

Maaliskuussa 2022 Eurostatin julkaiseman tilaston mukaan Venäjä on Euroopan Unionin kuudenneksi suurin kaupankäyntimaa (Eurostat 2022). Suomen kauppasuhteet Venäjään on myös vahvat, ja Venäjä onkin Suomen kolmanneksi suurin tuontimaa ja kuudenneksi suurin vientimaa (Tilastokeskus 2021.)

Huhtikuun 8. päivänä 2022 Euroopan Unioni ilmoitti, että se aikoo asettaa jo viidettä kertaa pakotteita Venäjää vastaan. Viides pakotepaketti piti sisällään niin henkilö- kuin talouspakotteitakin. Uusin pakotepaketti sisältää uusia vientikieltoja, jotka kohdistuvat muun muassa elektroniikkaan, ohjelmistoihin ja lentopetroltiin. Uudet tuontikiellot puolestaan kohdistuvat puutuotteisiin, kaloihin, äyriäisiin ja alkoholiin. Pakotepakettissa päätettiin myös esimerkiksi Venäläisten alusten pääsyn rajoittamisesta Euroopan Unionin alaisiin satamiin, kiinteiden fossiilisten polttoaineiden ostokielto Venäjältä ja uusista pakotteista tärkeille Venäläisille pankeille. (EU:n neuvoston ja Eurooppa-neuvoston virallinen verkkosivusto 2022.) Myös Yhdysvallat ovat asettaneet Venäjää vastaan kovia pakotteita Ukrainaahan hyökkäämisen seurauksena. Valkoisen talon julkaisemassa tiedotteessa 6.4.2022 julkaisemassa tiedotteessa kerrotaan Yhdysvaltojen liittolaisineen asettaneen entistä voimakkaampia talouspakotteita, jotka vaikeuttavat Venäjän taloudellista tilannetta merkittävästi. Pakotteet kohdistuvat muun muassa pankkeihin, investointeihin ja valtionyrityksiin. Yhdysvaltojen liittolaisiin kuuluu esimerkiksi G7 maat. (The White House 2022.)

Bakerin, Bloomin ja Davisin (2016, 3) mukaan poliittisen ympäristön epävarmuudella on negatiivisia vaikutuksia yritysten investointeihin, myös työllisyyteen. (Baker ym. 2016, 3) Jo 2016 vuonna julkaisussa tutkimuksessa on havaittu Euroopan ja Yhdysvaltojen makrotaloudessa muutoksia poliittisen epävakauden seurauksena (Baker ym. 2016, 27.) Vuonna 2022 poliittinen epävakaus ja jopa turvallisuustilanteen heikkeneminen on Euroopassa voimakasta, ja peilattaessa tilannetta Bakerin ym. tutkimukseen, on syytä olettaa tapahtumien aiheuttavan voimakkaitakin taloudellisia seurauksia.

Pakotteiden lisäksi tilanteella on muitakin mahdollisia vaikutuksia ja uhkia liittyen yritysten turvallisuuteen. MTV Uutisten mukaan (Kumpula 21.03.2022) yritysten uhka joutua hybridi-vaikuttamisen tai kyberhyökkäyksen uhriksi on tällä hetkellä olemassa etenkin yhteiskunnan kannalta kriittisillä toimialoilla. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tutkimaan nimenomaan talouspakotteiden aiheuttamia mahdollisia seurauksia assistenttien työhön.

3.3 Ilmastonmuutos haastaa myös yritykset

IPCC:n raportista tehty yhteenveto on huolestuttavaa luettavaa. IPCC tulee sanoista The Intergovernmental Panel on Climate Change, ja se on Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa toimiva ilmastonmuutosta tutkiva elin. IPCC:n tavoitteena on toimittaa ajankohtaista ja luotettavaa, tietoperusteista tietoa ilmastonmuutoksesta ja sen seurauksista. IPCC julkaisee vuosittain raportin, johon on koottu eri asiantuntijoiden toimesta tieteellisesti todistettuja ilmastonmuutoksen vaikutuksia ympäristöön ja elämään maapalolla. Monituhatsivuinen raportti sisältää myös muun muassa keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ilmastonmuutoksen seurauksiin varautumiseen. (IPCC 2022.)

IPCC on tehnyt laajasta ja pitkästä raportista myös 35-sivuisen tiivistelmän poliittisten päättäjien avuksi. Tiivistelmän mukaan yli 50 % todennäköisyydellä ilmaston lämpeneminen saavuttaa 1,5 asteen rajan lähitulevaisuudessa. Raportissa arvioidaan näin käyvän päästöleikkauksista huolimatta. (Pörtner ym. 2022, 7) Raportissa on listattu lämpötilan nousun monia vakavia seurauksia luonnolle, kuten erilaiset sään ääri-ilmiöt (kuivuus, rankkasateet, maastopalot ynnä muut). Maapallon merille lämpötilan nousu tarkoittaa myös merenpinnan nousua sekä meriveden happamoitumista, merien elämän köyhtymistä (muun muassa korallien kuolemat). Vesiekosysteemit ovat vaarassa myös makeissa vesissä. Ilmastonmuutos vaikuttaa myös eri eläinlajien selviytymismahdollisuuksiin nykyisissä elinympäristöissään ja lajien hakeutumisesta uusiin elinympäristöihin tai pahimmassa tapauksessa aiheuttaa sukupuuttoa. Ilmastonmuutoksen on todettu aiheuttavan negatiivisia seurauksia myös muun muassa jäätiköille ja ikiroudalle IPCC:n raportin mukaan. (Pörtner ym. 2022, 8). Ilmastonmuutos on vaikuttanut negatiivisesti sekä maatalouteen, että muuhunkin ruuan tuotantoon (Pörtner ym. 2022, 10).

Deloitte Elinkeinoelämän keskusliitolle (EK) laatimassa selvityksessä on tutkittu ilmastonmuutoksen vaikutuksia eri puolille maailmaa ja näiden vaikutusten heijastumista Suomeen ja suomalaiseen elinkeinoelämään. Merkittävimmät muutokset painottuvat selvityksen mukaan esimerkiksi raaka-aineiden hankkimisen vaikeuksiin, logistiisiin haasteisiin ja tuotannon fyysiseen sijaintiin. Toimitusketjuihin on odotettavissa muutoksia, ja etenkin ulkomailta tuotavien raaka-aineiden riskit kasvavat ilmasto-olosuhteiden muutoksen seurauksena. Myös hintojen nousua pidetään mahdollisena. Deloitte selvityksessä nostetaan esille edellä mainittujen lisäksi myös erilaiset mahdolliset poliittiset haasteet, kuten muuttoliikkeet ja poliittiset päätökset. Ongelmia on odotettavissa selvityksen mukaan myös muun muassa osaavien työntekijöiden löytymiseen ja investointeihin. (Deloitte 2020, 42.) Ilmastonmuutos on myös tämän opinnäytetyön empiirisen osuuden yksi kolmesta teemasta. Ilmastonmuutoksen vaikutuksista assistenttien työhön ei löydy juuri aiempia tutkimuksia.

Lisäksi selvityksessä on tutkittu ilmastonmuutoksen seurauksena syntyvän kovan ilmastopolitiikan vaikutuksia yrityksiin. Protektionismin vaikutukset nostettiin esille mahdollisena haasteena raaka-

aineiden saatavuuteen liittyen ja protektionismin ennustetaan hankaloittavan raaka-ainepulaa mahdollisesti entisestään. (Deloitte 2020, 42.)

3.4 Kriisit ja muutokset yrityksissä

Yritysten muutosvalmiutta on tutkittu paljon, ja se kertoneekin siitä, miten suuri merkitys muutoksilla ja niihin reagoimisella on yritysten toimintaan ja kestävyYTEEN. Tämän päivän maailma on globaalimpi kuin koskaan, ja myös isot muutokset koskettavat yhä suurempaa joukkoa ihmisiä. Yritykset kohtaavatkin nykyään kiihtyvässä tahdissa yhä enemmän erilaisia muutoksia (Paton ja McCalman 2008, 5). Dufvan, Wartionvaaran ja Vatajan mukaan tulevaisuuden työelämän megatrendejä, eli työelämää ohjaavia ilmiöitä, ovat muun muassa ekologisuus ja teknologisuus (Dufva, Wartionvaara, Vataja 02.09.2021). Tässä opinnäytetyössä pohditaan kansainvälisten kriisien mahdollisia, tulevia tai jo havaittuja muutoksia assistenttien työnkuvaan suurissa yrityksissä.

Tanskalaisessa tutkimuksessa tutkittiin miten vuoden 2008 talouskriisi vaikutti tanskalaisiin yrityksiin ja miten yritykset selvisivät noista vaikutuksista. Tutkimuksessa todettiin kriisin vaikuttaneen negatiivisesti lähes kaikkiin tutkittaviin yrityksiin, ja suurimpana negatiivisena vaikutuksena pidettiin myytävien tuotteiden tai palveluiden heikkoa myyntiä. Seuraavaksi suurimpana negatiivisena vaikutuksena pidettiin heikon taloustilanteen vaikutusta yrityksen kasvumahdollisuuksiin. Tutkimuksessa oli mukana erikokoisia yrityksiä – pieniä, keskisuuria ja suuria eri toimialoilta. Tutkimuksessa kävi ilmi muun muassa se, että kriisi vaikutti suuremmalla todennäköisyydellä yrityksen toimintaan negatiivisesti, mikäli kyseessä on pieni yritys. (Westergård-Nielsen & Neamtu 2012, 21–22). Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suuria, kansainvälisessä toimintaympäristössä toimivia yrityksiä, mikä voi vaikuttaa siihen, miten kriisit on koettu verrattuna siihen, jos tutkimuskohteena olisivat pienet yritykset. Toisaalta kohdeyritysten toimiessa kansainvälisesti, kriisien vaikutus voi olla laajempi, kuin jos yritys toimisi vain paikallisesti Suomessa.

4 Haastattelut ja haastatteluanalyysit

Tämä opinnäytetyö tehdään laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Empiirinen aineisto kerätään haastattelemalla kansainvälisissä, suurissa yrityksissä työskenteleviä assistentteja puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelut toteutetaan huhtikuun ja toukokuun 2022 aikana Teamsin välityksellä. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan analysointia varten. Analysoinnissa käytetään sisällönanalyysin menetelmiä, aineistot luokitellaan ja vastauksista etsitään yhtäläisyyksiä. Vastausten tarkastelussa ja jäsentelyssä apuna käytetään Exceliä. Tämän jälkeen tehdään johtopäätökset ja peilataan tuloksia olemassa olevaan tietoperustaan, jota on esitelty luvussa 2.

Opinnäytetyön empiiriseen osioon on valittu aineistonkeruumenetelmäksi laadulliset, puolistrukturoidut teemahaastattelut, sillä laadulliset menetelmät tukevat tutkimusongelman selvittämistä parhaiten. Työn murrosta yleisesti, sekä assistenttien näkökulmasta, on tutkittu viime vuosien aikana paljolti, ja tutkimukset ovat usein olleet määrällisiä eli kvantitatiivisia. Esimerkiksi Uusikummun tutkimuksessa (Uusikumpu 2020) kerättiin vastauksia yhteensä 102 assistentilta siihen, kuinka koronapandemia on vaikuttanut heidän työkuvaansa. Kyseistä tutkimusta käsitellään lisää tämän opinnäytetyön kappaleessa 2. Esimerkiksi Uusikummun määrällistä tutkimusta ja omaa laadullisia tutkimustani vertailemalla etsitään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Empiirisessä osuudessa haastatellaan kolmea assistenttia tai johdon assistenttia, jotka työskentelevät kahdessa eri yrityksessä, yritys X:ssä ja yritys Y:ssä. Sekä yritys X, että yritys Y ovat suuria, kansainvälisessä toimintaympäristössä toimivia yrityksiä. Kaikki haastateltavat henkilöt työskentelevät pääkaupunkiseudulla. Haastateltavat ovat valittu tutkimukseen heidän laajan ja pitkäaikaisen assistenttityökokemuksen perusteella sekä omia verkostojani hyödyntäen. Heihin on otettu yhteyttä sähköpostitse ja pyydetty osallistumaan opinnäytetyötutkimukseen.

Opinnäytetyön haastattelurunko on jaettu kahdentasoiisiin teemoihin Vastamäen teorian mukaisesti. Vastamäen teorian mukaan haastattelukysymykset voidaan jakaa kolmeen tasoon. Ylin taso on kattaa tutkimusaiheen aiheen tai teeman, laajemmat yläkäsitteet. Toisella tasolla on apukysymykset, jotka ovat paljon ensimmäistä tasoa tarkempia, ja joilla pyritään saamaan vastauksia käsiteltäviin teemoihin. Kolmannella tasolla on tarkentavat ja seikkaperäiset kysymykset, joita käytetään tarvittaessa. (Eskola, Vastamäki 2010, 38). Ensimmäisen ja toisen tason kysymysten lisäksi opinnäytetyöhaastatteluissa on kysytty myös kolmannen tason tarkentavia kysymyksiä haastattelijan edetessä, mikäli heidän vastaukseensa on haluttu tarkennusta tai lisäkommentteja, tai mikäli haastateltava on nostanut esille asian mihin haastattelija kaipaa täsmennystä. Lisäkysymyksillä on pyritty ymmärtämään haastateltavan näkemys mahdollisimman perinpohjaisesti. Kaikkia teemoja yhdistää ajankohtaisuus ja poikkeuksellinen tilanne tai toimintaympäristö, teemat ovat erilaisia kansainvälisiä kriisejä. Jokaisen aiheen kohdalla pyritään saamaan haastateltavien, oman alansa

asiantuntijoiden, viimeisin ja ajantasaisin eturivin näkökulma, ja selvittämään samaan kysymykseen vastausta: mitkä ovat kunkin teeman (koronapandemia/taloussuoritusvelvoitteet/ilmastomuutos) oletettavia ja/tai mahdollisia seurauksia heidän työhönsä.

Haastateltavan ja haastattelijan välille on teemahaastattelun tarkoituksena luoda aikaan keskustelunomainen ympäristö, jossa keskustelua ohjaa teemat apukysymyksineen. Teemahaastattelussa on kuitenkin tilaa myös keskustelun lomassa syntyneille kysymyksille, ja tavanomaista on, että joidenkin haastateltavien kanssa jotain kysymystä vain sivutaan pintapuolisesti, kun taas toisen haastateltavan kanssa samaan kysymykseen käytetään pitkään aika. (Eskola, Vastamäki 2010, 36–37.)

Haastattelun teemat rakentuivat opinnäytetyön tutkimuskysymysten pohjalle. Tutkimuskysymys jakaantuu kolmeen teemaan, joten myös haastattelukysymysten jakaminen kolmeen teemaan oli looginen vaihtoehto. Haastateltavat eivät saaneet haastattelukysymyksiä etukäteen tietoonsa, mutta heille annettiin mahdollisuus olla haastattelijaan yhteydessä haastattelun jälkeen, mikäli heille tulee mieleen vielä jotain oleellista liittyen haastattelun teemoihin. Yksi haastateltavista oli jälkikäteen yhteydessä ja laajensi näkemystään aiemmin keskustelemastamme aiheesta.

Haastatteluaineistoa esitetään teemoihin jaoteltuna. Kaikki haastateltavat ovat työskennelleet assistentin tehtävissä tai vastaavissa tehtävissä yli 20 mutta alle 30 vuotta. Kaikki haastateltavat pidetään työssä anonyymeinä. Haastateltavia kutsutaan opinnäytetyössä HA1, HA2 ja HA3 tarkoittaen haastateltava 1, haastateltava 2 ja haastateltava 3.

4.1 Teema 1, Taloussuoritusvelvoitteet

HA2 kertoi, ettei taloussuoritusvelvoitteet ole tällä hetkellä vaikuttanut omiin työtehtäviin. HA1 puolestaan kertoi, että taloussuoritusvelvoitteet ovat hänellä lisänneet aikataulutettavien kokousten määrää, eli kalenterinhallintaa ja aikataulujen koordinoimista on ollut suoritusvelvoitteiden myötä normaalia enemmän. Se on kuitenkin ainoa muutos, mitä taloussuoritusvelvoitteet toistaiseksi ovat aiheuttaneet HA1:n työtehtäviin. HA3 kertoi suoritusvelvoitteiden vauhdittaman komponenttipulan aiheuttavan lisätyötä tiettyjä ostotilauksia tehdessä, kun haluttuja tuotteita ei välttämättä ole aina saatavilla tai toimitusajat ovat kohtuuttoman pitkiä. Lisätyötä aiheutuu korvaavien tuotteiden etsimisestä. Lisäksi HA3 kertoi suoritusvelvoitteiden aiheuttaneen muutamia yksittäisiä hallinnollisia työtehtäviä.

HA2 ja HA3 arvioivat, etteivät taloussuoritusvelvoitteet tule vaikuttamaan omaan työnkuvaan joko lainkaan tai ainakaan merkittävästi. HA1 sen sijaan arveli, että taloussuoritusvelvoitteet voisivat pahimmilleen vaikuttaa omaan työmäärään merkittävästi niin, että työt jopa loppuisivat kokonaan. Tällaista tilannetta hän piti kuitenkin epätodennäköisenä. Todennäköisempänä HA1 kuitenkin piti sitä, että taloussuoritusvelvoitteet vaikuttaisivat negatiivisesti matkustamiseen ja sitä kautta myös matkustamiseen liittyviin

hallinnollisiin työtehtäviin. HA1 nosti esille stressinsietokyvyn ja priorisointikyvyn tärkeyden talouspakotteiden tuomien muutosten kanssa selviämiseen.

4.2 Teema 2, Koronapandemia

HA1 ja HA2 nostivat molemmat esille yhtenä suurimpana koronapandemian tuomana muutoksena työnkuvaan matkahallinnon poisjäämisen koronapandemian seurauksena. Kaikki haastateltavat totesivat kasvokkain tapahtuvien kokousten ja tapahtumien järjestelyjen jääneen koronan seurauksena pois työtehtävistä. HA2 kertoi myös ostotilaustarpeiden lisääntyneen ja etenkin kiireellisten ostotilausten lisääntyneen aikaisempaan nähden. Tästä kertoi myös HA3 – ostotilaustarpeet etenkin pandemian alkuvaiheessa lisääntyivät, kun ihmiset siirtyivät kotitoimistoille ja heille täytyi hankkia erilaisia tarvikkeita etätyöskentelyä varten. Myöhemmin tilauksia tuli kotitoimistolle tilattavien huonekalujen tiimoilta.

Lisäksi HA2 ja HA3 kertoivat erilaisen tiedottamisen lisääntyneen pandemian seurauksena merkittävästi. Etenkin koronapandemian alkuvaiheessa tiedottamistarpeen lisääntyminen kasvoi voimakkaasti, ja tiedotettavaa tietoa piti päivittää viikoittain. Myös erilaiset terveysturvallisuuteen liittyvät toimistotehtävät, kuten maskivarastojen ylläpitäminen, tulivat HA3 mukaan uutena. HA3 arveli kuitenkin näistä luovuttavan, kun se on jälleen mahdollista. Myös lisääntyneen tiedotustarpeen arvioitiin vähenevän pandemian hiipuesssa. Toisaalta tiedottamisen tarpeen kasvaessa, myös erilaisiin tietojen löytämiseen ja tiedonhankintaan koettiin kuluvan enemmän aikaa kuin ennen. HA1 ja HA2 nostivat molemmat esille sen, ettei tietoa ollut pandemian alettua niin helposti saatavilla kuin ennen. HA1 kertoi, että tiedonhankinnan suhteen täytyi olla itse entistä aktiivisempi.

HA1 kuvaili kollegoiden auttamisen lisääntyneen sen seurauksena, että toimistolla oloa pyrittiin välttämään etätyösuosituksella etenkin pandemian alkuaikoina. Näin ollen, kun joku assistenteista meni käymään toimistolla hoitamassa pakollisia työtehtäviä, saattoi hän hoitaa samalla myös assistenttikollegoidensa kiireellisiä tai muuten tärkeitä työtehtäviä. Joskus hoidettavat työtehtävät olivat sellaisia, joista haastateltavalla ei ollut aiempaa kokemusta, ja tehtävien suorittaminen vaati uuden opettelua. HA1 arvelikin, että kollegoiden tukeminen jäisi osaksi omaa roolia myös pandemian hellitettyä hybridityömallin lisääntyessä.

Sekä HA1 että HA2 nostivat esille, että tapa tehdä työtä on muuttunut ja siihen liittyy myös uusien asioiden ja esimerkiksi uusien teknologioiden opiskelu. Uudet tavat toimia vaativat assistenteilta myös kekseliäisyyttä: HA1 kertoi esimerkiksi tiimihengen nostattamisen etäyhteyksin vaatineen erityisen paljon luovuutta. HA3 puolestaan kertoi etäkokoustarjoilujen tilaamisen ihmisille koteihinsa haastavaksi, ja myös tässä korostettiin kekseliäisyyden merkitystä työtehtävistä selviämiseen. Kaikki haastateltavat mainitsivat myös joustavuuden merkityksen koronapandemian aikana

suoriutumiseen. Muita ominaisuuksia, joita nostettiin esille, olivat muun muassa kärsivällisyys, päätöksentekokyky ja kyky itsenäiseen työhön, avoimuus ja oman ammattitaidon ylläpitäminen. Oman ammattitaidon ylläpitämiseen liitettiin myös kollegoiden tuki niin työpaikan sisällä kuin omien verkostojenkin kautta. Etenkin HA1 korostikin oman ammattitaidon ylläpitämisen merkitystä nopeasti muuttuvassa työympäristössä. Hän piti kollegoiden kanssa vaihdettua tietoa arvokkaana ja yhtenä tapana oppia itsekkin uusia ja toimivia tapoja hoitaa jokin työtehtävä. HA1 piti kollegoiden tukea tärkeänä myös erilaisten työkalujen hallitsemisen ylläpitämisessä.

HA1 arvioi, että yhteiskunnan jälleen avautuessa ja koronasäännösten hellittäessä koronan takia kadonneet työtehtävät palaavat vähintään osittain takaisin. HA1 ei usko, että yritysjohdon matkustaminen häviää, mutta etenkin muun henkilöstön, kuin johdon matkustamista luultavasti harkitaan tarkemmin jatkossa – milloin se on oikeasti tarpeellista ja välttämätöntä. Matkustuksen vähenemisen kautta myös matkahallinnon työtehtävät voivat vähentyä tulevaisuudessa, vaikka koronapandemian aktiivisin vaihe jääkin historiaan, arveli HA1. HA2 ja HA3 puolestaan arvioivat, että jatkossa kokouksissa ja tapaamisissa pidetään luultavasti herkemmin myös etäosallistumisen vaihtoehto. Hybridityön rinnalle tulisi siis myös hybridikokoukset. HA3 ei kuitenkaan usko, että erilaisia tiimitapahtumia pidettäisiin enää tulevaisuudessa etänä, kun terveysturvallista tarvetta siihen ei ole.

HA1 nosti esille myös sen, että koronapandemian aikana moni työntekijä on oppinut entistä itsenäisemmäksi ja hoitaa monia asioita itse, mitkä olisi ennen kuulunut assistenteille. HA1 arveli tämän olevan pysyvä muutos koronapandemian jälkeenkin.

4.3 Teema 3, Ilmastonmuutos

Kaikki haastateltavat kertoivat, ettei ilmastonmuutos ole toistaiseksi vaikuttanut heidän työnsuorituksiinsa. HA1 kuitenkin arveli, että ilmastonmuutos tulee jossain vaiheessa vaikuttamaan työnsuorituksiin, ja se voisi näkyä esimerkiksi matkustamisen ja matkahallinnon työtehtävien vähenemisenä tai matkustuskäytäntöjen muuttumisena.

HA1 ja HA3 nostivat esiin mahdollisuuden vaikuttaa omassa työssään ja tämän merkityksen lisääntymisen jatkossa. HA2 kertoi, että hän saattaa esimerkiksi olla yhteydessä toimittajaan työnsuorituksiinsa kuuluvien ostotilausten tiimoilta, mikäli tilausten pakkauskäytännöt ovat ympäristön kannalta epäkestäviä. HA1 ja HA2 molemmat nostivat esille myös esimerkiksi tapahtuma- ja kokousjärjestelyt, molemmissa on assistentilla usein loistava mahdollisuus päästä vaikuttamaan siihen, että toimitaan ympäristönäkökulma huomioiden. Esimerkkeinä mainittiin kasvis- tai lähiruuan suosiminen tapahtumissa, kertakäyttöasteiden vähentäminen ja liikelahjojen ympäristöystävällisyys. Myös vanhentuneita käytänteitä haluttiin haastaa – onko tarpeellista jakaa jokaiselle kokoukseen osallistujalle omaa muistivihkoa vain muutamia merkintöjä varten?

5 Tulokset ja johtopäätökset

Opinnäytetyön empiirisen osuuden haastatteluiden analyyseistä selviää, että koronapandemia on aiheuttanut tutkituista teemoista toistaiseksi eniten muutoksia assistenttien työnkuvaan. Erityisesti etätöiden vaikutukset olivat merkittävät, kuten todettiin myös Uusikummun tutkimuksessa (kts. 2.2). Pandemian myötä ainakin toistaiseksi poisjääneistä työtehtävistä esille nousi etenkin matka- ja tapahtumajärjestelyjen poisjääminen. Tämä tulos on linjassa Uusikummun tutkimuksen kanssa. Etenkin HA1 kuitenkin arveli matkahallinnollisten tehtävien palaavaan korkeamman johdon tasolla pandemian hellitettyä. Matkahallinnon tehtävien loppumista ei koettu pysyväksi muutokseksi, mutta niiden vähenemistä kyllä arveli sekä HA1, että HA2. Toisaalta, Uusikummun tutkimuksessa nousi esille etäkokousten järjestämisen tulleen poisjääneiden tapahtumien järjestämisen sijalle assistenttien työarjessa. Tämän nostivat myös kaikki opinnäytetyöhaastateltavat esille. Lisäksi haastateluissa nousi esille uudenlaiset kokousjärjestelytarpeet perinteisten kahvitilausten sijaan, kuten kokoustarjoiluiden toimittaminen työntekijöille kotiin. HA3 kertoi tämän olleen haastavaa yrityksen toimintaprosessien vähäisen joustavuuden vuoksi. Kokousten aikatauluttaminen ja aikataulujen koordinoiminen puolestaan ei vähentynyt HA1 mukaan koronapandemian aikana, toisin kun Uusikummun tutkimuksessa (vrt. 2.2).

Haastateltavat nostivat viestimisen, kommunikoinnin ja ohjeiden laatimisen vahvasti esille koronapandemian myötä lisääntyneinä työtehtävinä. Etenkin pandemian alkuvaiheilla koettiin viestintä- ja ohjeistustehtäviä olleen paljon. Tämä kävi ilmi myös Uusikummun tutkimuksesta (kts. 2.2.). Myös kasvanut digiavun tarve kävi molemmissa aineistoissa ilmi – tosin opinnäytetyöhaastateltavat eivät kertoneet kyseisen työtehtävän tulleen uutena, vaan pikemminkin avun tarpeen kasvaneen etätöihin siirryttäessä. Työtehtävä, mikä ei Uusikummun tutkimuksessa tule esille, mutta minkä sekä HA2 että HA3 mainitsivat lisääntyneen voimakkaasti koronapandemian myötä, oli ostotarpeiden lisääntyminen. Ostotarpeita kohdistui muun muassa pandemian alkuaikana toimistotarvikkeisiin, jotka olivat edellytyksenä työn tehokkaalle suorittamiselle kotitoimistolla.

Haastateltavat kokivat talouspakotteiden ja ilmastonmuutoksen vaikutukset omaan työnkuvaan selvästi vähäisemmiksi koronapandemiaan verrattuna. Kaikki kolme haastateltavaa kertoivat, ettei ilmastonmuutos ole vaikuttanut heidän työnkuvaansa tähän mennessä vielä mitenkään. Kaksi kolmesta haastateltavasta myös pohti, ettei ilmastonmuutos todennäköisesti tule omaan työnkuvaan vaikuttamaan. HA1 puolestaan oli sitä mieltä, että ilmastonmuutoksen vaikutukset voisivat näkyä tulevaisuudessa omassa työnkuvassa matkustuskäytäntöjen ja matkahallinnon muutoksina. Haastateluissa kävi myös ilmi, että ilmastonmuutos näkyy kyllä työpaikalla muilla tavoin, kuten logistiikkahankinnassa. Tämä on linjassa tutkimusten kanssa, joissa todetaan ilmastonmuutoksen vaikuttavan myös yritysten toimintaan (kts. 2.4).

Empiiriseen osuuden tuloksiin nojaten, assistenttien työnkuva ei vaikuta olevan yhtä altis ilmastonmuutoksen ja koronapandemian tuomille muutoksille kuin monet muut roolit kohdeorganisaatioissa. Toisaalta koronapandemia on tuonut muutoksia myös assistenttien työnkuvaan. Koronapandemian tuomien muutosten vaikutukset työnkuvaan tapahtuivat nopeasti yhteiskunnan reagoidessa virukseen. Sen sijaan voi olla, että talouspakotteiden ja ilmastonmuutoksen mahdolliset seuraukset näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä esimerkiksi inflaation voimistumisen seurauksena. Toisaalta haastateltavat assistentit eivät kokeneet ilmastonmuutoksen tai pakotteiden vaikutuksia omaan työhönsä todennäköisinä pitkälläkään aikavälillä. Assistentin työtehtävistä matkahallinnon tehtävien koettiin olevan tulosten perusteella muita tehtäviä alttiimpia erilaisten kriisien vaikutukselle. Koska haastateltavat assistentit työskentelevät kansainvälisessä toimintaympäristössä, on liikematkailu yleisempää kohdeyrityksissä, kun mitä se olisi pienissä yrityksissä.

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia vaikutuksia kansainvälisillä kriiseillä kuten koronapandemialla, talouspakotteilla ja ilmastonmuutoksella on assistenttien työnkuvaan suurissa, kansainvälisissä yrityksissä. Empiirisen osion asiantuntijahaastatteluiden perusteella selvisi, että koronapandemia on vaikuttanut assistenttien työnkuvaan melko paljon, mutta muutosten odotetaan osittain menevän ohitse pandemiatilanteen rauhoittuessa. Talouspakotteiden ja ilmastonmuutoksen puolestaan ei koeta vaikuttavan assistenttien työnkuvaan merkittävästi. Toisaalta haastattelussa kävi ilmi myös se, että kriisien vaikutuksiin assistentin työssä vaikuttaa myös missä organisaatiossa ja/tai minkä alan yrityksessä assistentti työskentelee: jotkut organisaatiot tai alat voivat olla alttiimpia muutoksille, kuin ne missä haastateltavat tällä hetkellä työskentelevät. Koronapandemia aiheutti muita teemoja enemmän ja nopeammin muutoksia assistenttien päivittäiseen työhön, mutta toisaalta näiden muutosten koetaan pitkälti palautuvan entiselleen koronan hellittäessä. Mahdollista on, että talouspakotteiden ja etenkin ilmastonmuutoksen vaikutukset assistenttien työhön kansainvälisessä toimintaympäristössä toimiviin yrityksissä näkyvät vasta tulevaisuudessa, mutta toisaalta ovat myös digitalisaation kaltaisia, perustavanlaatuisia ja pysyviä muutoksia.

Opinnäytetyö toteutettiin itsenäisesti, ilman toimeksiantajaa. Siitä huolimatta opinnäytetyöstä on hyötyä monille tahoille, kuten hallinnollisista työtehtävistä haaveileville, niiden parissa jo työskenteleville, niitä kouluttaville tahoille, sekä myöskin alan yrityksille. Koska työssä pohditaan erilaisia mahdollisia seurauksia tällä hetkellä käynnissä oleville tapahtumille, on niiden toteutumisen luotettavuutta lähes mahdotonta arvioida ennen kuin vasta muutamien vuosien, tai jopa vuosikymmenien päästä. Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta tukee oman empiirisen osuuden lisäksi aiempi tutkimustieto aiheesta sekä asiantuntijahaastateltavien vankka, usean kymmenen kokemus assistentin työtehtävistä. Tiedonhankinnassa ja luotettavan sekä relevantin tiedon löytämisessä tukena oli erityisesti Haaga-Helia ammattikorkeakoulun kirjastopalvelut.

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta voidaan tarkastella muutamasta eri näkökulmasta. Toinen on validiteetti, eli pätevyys. Miten laaja empiiriseen tutkimukseen osallistuvan joukon määrä on? Koska haastattelut on tehty kvalitatiivisena puolistrukturoituina teemahaastatteluina, on syytä ottaa huomioon tulosten mahdolliset eroavaisuudet siihen, mikäli tutkimus olisi tehty kvantitatiivisena. Tutkimuskysymykseen vastaamista tukee paremmin laadullinen tutkimus, ja tämän valitsin sen opinnäytetyössä käytettäväksi tutkimusmenetelmäksi. Luotettavuutta eli reliabiliteettia arvioidessa, lienee syytä miettiä, olisiko vastaukset olleet erilaisia, mikäli kyseessä olisi ollut kvantitatiivinen tutkimus. Toisaalta tällöin kysymyksiin ei olisi saatu syvällisiä vastauksia aiheen parhaiten tuntevilta asiantuntijoilta. Kenties kaikista paras vaihtoehto olisikin ollut kvalitatiivinen tutkimus, mutta niin, että haastateltavia olisi ollut enemmän ja vielä useammista yrityksistä. Tämä olisi aikataulusyistä

ollut kuitenkin haasteellista. Lisäksi näkökulma on rajattu tarkasti suuriin, kansainvälisessä toimintaympäristössä toimiviin yrityksiin. Tyypillisesti assistenttien työnkuvat edellä mainitun kaltaisissa työympäristöissä on melko samankaltaisia. Näin ollen useampien assistenttien haastattelemineen ei välttämättä olisi tuonut työhön oleellista lisäarvoa. Uskoisin tulosten olevan hyvin samankaltaisia, mikäli työ toistettaisiin uudelleen samoin taustatiedoin, mutta eri haastateltavilla.

Koska tutkimuksen empiirinen osuus rajoittuu nimenomaan assistenttien työnkuvaan suurissa yrityksissä, tulokset eivät välttämättä ole suoranaisesti vertailukelpoisia pienemmissä yrityksissä toimivien assistenttien kanssa, tai esimerkiksi sellaisten assistenttien kanssa, joiden työnantajan toimii pääsääntöisesti vain kotimaan markkinoilla. Siitä huolimatta uskon, että tulokset jossain määrin ovat verrannollisia monien erilaisten assistenttien tehtävien kanssa, tai muissa hallinnollisissa tehtävissä työskentelevien henkilöiden kanssa, sillä monet työtehtävät ovat assistenttien rooleissa usein samankaltaisia.

6.1 Oman oppimisen arviointi

Tässä kappaleessa arvioin omaa opinnäytetyö- ja oppimisprosessiani. Opinnäytetyö oli itsellä selvästi viimeinen puserrus ennen valmistumista, sillä kaikki kurssit olivat jo käytynä loppuun edellisenä syksynä. Kun toinen jalka oli jo työelämässä, jäi opinnäytetyö aluksi selvästi vähemmälle huomiolle. Löysin kuitenkin itselleni aidosti mielenkiintoisen aiheen, mistä opinnäytetyötä oli mukava tehdä, ja se helpotti myös kirjoittamiseen ryhtyessä. Aiheen löytäminen ei ollut ihan suoraviivainen projekti, ja pallottelinkin eri vaiheita useamman kuukauden ajan. Aihe vaihtui vielä viime metreillä päiväkirjamuotoisesta opinnäytetyöstä tähän lopulliseen valintaan, mikä tukee ammatillisia tavoitteitani parhaiten.

Moni asia vaati kuitenkin opettelua – esimerkiksi luotettavien lähteiden etsiminen ja lähdemerkinnät. Lähteiden etsimiseen menikin huomattavan paljon aikaa, enemmän mitä olin aluksi ajatellut. Tämä johtuu varmaan osin myös siitä, että nykyään tietoa on niin helposti saatavilla, ja mitä vain voi selvittää muutamassa sekunnissa googlaamalla. Opinnäytetyöhön tarvittavien lähteiden kanssa tilanne oli kuitenkin hieman eri: mitä tahansa lähteitä ei voi käyttää, ja vaikka välillä jokin oikein hyvä tutkimus löytyikin, ei se välttämättä palvellut omaa tutkimusongelmaa. Usein huomasinkin upoutuvani lähteiden etsimiseen ja erilaisiin materiaaleihin syventymiseen moniksi tunneiksi, ilman että lopulta käytin mitään lukemistani materiaaleista tässä työssä. Välillä oli vaikea muistaa pysyä työn rajauksessa ja teki mieli sisällyttää opinnäytetyöhön kaikki mahdollinen itseä kiinnostava teema.

Assistenttien työstä oli mielestäni hieman vaikeaa löytää tarpeeksi aiempaa tutkimusmateriaalia, ja sitä olisinkin kaivannut tutkimukseni teoriaosuuteen enemmän. Aiheesta löytyi jopa enemmän

suomeksi tietoa, kuin englanniksi, mikä on usein juuri toisinpäin. Tämä saa minut epäilemään, olivatko omat tiedonhankintataitoni riittävät. Koen, että opinnäytetyö olisi ollut helpompi toteuttaa koskemaan jotain tiettyä toimialaa, kuten tapahtuma-alaa, mutta toisaalta assistentit olivat ammattikuntana juuri sitä kohderyhmää, jota halusin tutkia. Antoisimmat hetket opinnäytetyöprojektissa olivatkin empiirisen osuuden haastattelut.

Toisaalta sopivan lähdemateriaalin löytämistä hankaloitti myös osaltaan asioiden tuoreus – esimerkiksi Venäjää vastaan asetetut talouspakotteet keväällä 2022 ovat olleet ennennäkemättömiä, ja tilanteen tuoreudesta johtuen lähdemateriaalia oli rajallisesti saatavilla, ja saatava lähdemateriaali oli pääasiallisesti artikkeleita ja asiantuntijahaastatteluita tutkivan kirjallisuuden sijaan. Etenkin uutisartikkeleiden ja asiantuntijahaastatteluiden suhteen sai olla tarkkana, jotta lähdemateriaali pysyi mahdollisimman luotettavana. Vaikka talouspakotteita on asetettu vuosikausien ajan, myös Venäjää vastaan, ei kevään 2022 kaltaisia pakotepaketteja ole ennen nähty.

Opinnäytetyöprojekti tuntui ennen sen aloittamista melko kaukaiselta. Tähän vaikuttaa varmasti se, että koulu oli jo hyvin loppusuoralla, ja viimeiset opiskeluvuodet menivät koronapandemian takia etäopiskellessa. Etäopiskelun seurauksena oma koulu alkoi tuntua etäiseltä, ja se vaikutti myös vahvasti omaan motivaatioon. Välillä tuntui hankalalta ymmärtää, että tämä projekti todella on suoritettava vielä ennen valmistumista, vaikkei edes muistanut milloin on viimeksi käynyt koululla saattikka istunut luokassa oppitunnilla. Tähän auttoi kuitenkin tapaaminen oman opinnäytetyöohjaajani kanssa, joka oli alusta alkaen todella kannustava ja motivoiva.

Opinnäytetyön aikataulu oli napakka, mutta siinä pysyttiin hyvin viimeisiä viikkoja lukuun ottamatta. Toisaalta tiivis työskentelytahti sopi itselleni hyvin, sillä kuukausien mittaisia taukoja työskentelyyn ei päässyt syntymään, ja työhön oli näin ollen aina helpompi tarttua kiinni ja jatkaa siitä, mihin vaikkapa edellispäivänä oli jäänyt. Opinnäytetyöprosessin aikana sain tehdä töissä lyhyempiä työviikkoja, mikä auttoi osaltaan projektin maaliin saattamisessa. Napakasta aikataulusta meni viime metreillä yksi viikko hukkaan koronaviruksen takia, mikä harmitti kovasti, mutta siitä huolimatta opinnäytetyö valmistui tavoiteaikatauluun mennessä. Aikataulussa pysymistä helpotti aiheen melko tarkka rajaaminen, jolloin tutkittava aihe ei paisunut liian laajaksi kokonaisuudeksi. Haastatteluita tehdessäni ymmärsin, että yksi teemoista olisi kenties kannattanut valita käsittelemään Ukrainan sotaa kaikinensa, eikä vain talouspakotteita.

Opinnäytetyön empiiriseen osioon piti aluksi haastatella neljää assistenttia. Tämä määrä kuitenkin supistui kolmeen. Jälkikäteen ajateltuna olisi kannattanut kontaktoida varsinaisten haastateltavien lisäksi myös muutama henkilö varalle, jotta haastateltavien määrä olisi pysynyt suunnitellussa. Lisäksi olisin halunnut sisällyttää opinnäytetyöhöni enemmän visuaalista materiaalia havainnollistamaan tekstiä.

6.2 Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millaisia vaikutuksia kansainvälisillä kriiseillä; talouspakotteilla, koronapandemialla ja ilmastonmuutoksella, on assistenttien työnkuvaan suurissa yrityksissä. Tutkimuksen aikana minulla heräsi mielenkiinto vertailla erityisesti eri aloilla toimivien assistenttien työnkuvan muutoksia kunkin kriisin seurauksena. Mielenkiintoista olisi myös toteuttaa sama tutkimus, mutta laadullisen sijaan määrällisenä. Lisäksi kiinnostavaa olisi tietää, millaisia tuloksia saataisiin samoilla tutkimuskysymyksellä useiden vuosien päästä.

Etenkin ilmastonmuutosta ja kestävä kehityksen roolia assistenttien työssä olisi mielenkiintoista päästä tutkimaan lisää, ja uskon, että aihe tulee olemaan yhä voimakkaammin esillä seuraavien vuosien aikana, vaikkei sen koetukkaan vaikuttavan assistenttien työnkuvaan. Opinnäytetyöhaastatteluissa nousi kuitenkin esille assistenttien vaikuttamismahdollisuudet toimiston jokapäiväisiin asioihin. Kaksi haastateltavista koki, että assistentilla on mahdollisuus tuoda esille ekologisesti järkevämpiä toimintamalleja. Esimerkkeinä mainittiin muun muassa kokoustarjoilut ja liikelahjojen ostaminen.

Lähteet

Alfano, V., & Ercolano, S. 2020. The efficacy of lockdown against COVID-19: a cross-country panel analysis. *Applied health economics and health policy*, 18(4), 509-517. Luettavissa: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40258-020-00596-3#Sec3>. Luettu: 10.4.2022.

Baker, R., Bloom, N. & Davis, S. 2016. Measuring Economic Policy Uncertainty. *The Quarterly Journal of Economics*. 131, 4, s. 3 ja 27.

Chadwick, L. 31.12.2020. How COVID-19 upended life in Europe throughout 2020. Euronews. Luettavissa: <https://www.euronews.com/2020/12/31/how-covid-19-upended-life-in-europe-throughout-2020>. Luettu: 10.4.2022.

Deloitte 2020. Ilmastonmuutoksen vaikutukset suomalaiseen elinkeinoelämään – skenaariotyön taustaraportti. Deloitteen selvitys Elinkeinoelämän keskusliitolle. Helsinki. Luettavissa: file:///C:/Users/OMISTAJA/Downloads/Deloitte%20EK%20Ilmastonmuutoksen%20vaikutukset%20suomalaiseen%20elinkeinoel%C3%A4m%C3%A4nC3%A4n_taustaraportti.pdf. Luettu: 1.5.2022.

Dufva, M., Wartionvaara A, & Vataja K. 02.09.2021. Työn tulevaisuudet megatrendien valossa. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/tyon-tulevaisuudet-megatrendien-valossa/>. Luettu: 17.4.2022

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uud. ja täyd. p. s.26–45. PS-Kustannus. Jyväskylä.

EU:n neuvoston ja Eurooppa-neuvoston virallinen verkkosivusto 2022. EU:lta viidettä kertaa pakotteita Venäjälle sen Ukrainaan kohdistaman sotilaallisen hyökkäyksen johdosta. Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2022/04/08/eu-adopts-fifth-round-of-sanctions-against-russia-over-its-military-aggression-against-ukraine/>. Luettu: 24.4.2022.

Eurostat 2022. Euro area international trade in goods deficit €27.2 bn. Luettavissa: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/december/tradoc_151969.pdf Luettu: 21.4.2022.

Hirvonen, T. 20.1.2020. Ilmastonmuutos ravistelee yrityksiä ennennäkemättömällä voimalla – "Sopeudu tai kuole". Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11154380>. Luettu: 8.4.2022.

IPCC 2022. About the IPCC. Luettavissa: <https://www.ipcc.ch/about/>. Luettu: 1.5.2022.

Jalonen, V., Kärnä, E. & Tuomainen, T. 2019. Moniosaaajasta jatkuvasti itseään kehittäväksi hybridiosaaajaksi. Luettavissa: <https://julkaisut.haaga-helia.fi/moniosaaajasta-jatkuvasti-itseaan-kehittavaksi-hybridiosaaajaksi/>. Luettu: 9.4.2022.

Kauppakamari 2022. Vientijohtajakysely: Venäjän luoma epävarmuus, pakotteiden uhka ja poliittinen tilanne haasteina suomalaisille vientiyrityksille - 73 prosenttia yrityksistä kokee niiden vaikuttavan vientinäkymiin. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/vientijohtajakysely-venajan-luoma-epavarmuus-pakotteiden-uhka-ja-poliittinen-tilanne-haasteina-suomalaisille-vientiyriyksille---73-prosenttia-yrityksista-kokee-niiden-vaikuttavan-vientinakymiin?publisherId=25106402&releaseId=69931807>. Luettu 8.4.2022.

KEHA-keskus 2020. Sihteeri, Assistentti. Luettavissa: <https://kokeile.tyomarkkinatori.fi/ammattit/Sihteeri,-Assistentti>. Luettu: 9.4.2022.

Kumpula, J. 21.03.2022. Venäjän hybridivaikuttaminen ja kyberiskut eivät ole vain valtiojohdon käsissä – näillä aloilla toimivien suomalaisyhtiöiden kannattaa tuplavarmistaa turvallisuutensa. Mtv Uutiset. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/venajan-hybridivaikuttaminen-ja-kyberiskut-eivat-ole-vain-valtiojohdon-kasissa-nailla-aloilla-toimivien-suomalaisyhtioiden-kannattaa-tuplavarmistaa-turvallisuutensa/8382924#gs.yd5u1c>. Luettu: 24.4.2022.

Kärnä, E. 15.9.2016. Assistentti on tärkeä strateginen toimija. Aito. Luettavissa: https://issuu.com/lukemisto/docs/aitohso_216_140916_issuu?e=10440544/38800438. Luettu: 5.4.2020.

Laitinen, E. 2020. Assistenttityön tulevaisuus ja oppimistarpeet työn murroksessa. AMK-opinnäyte-työ. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020060216141>. Luettu 5.4.2022.

Pörtner, H.-O., Roberts, D.C., Poloczanska, E.S., Mintenbeck, K., Tignor, M., Alegría, A., Craig, M., Langsdorf, S., Löschke, S., Möller, V. & Okem, A. (eds.). 2022. Summary for Policymakers. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. IPCC. Geneva. Luettavissa: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf. Luettu 1.5.2022.

Skilla Ry s.a Järjestön Historia. Luettavissa: <https://www.skillary.fi/skilla-ry/jarjeston-historia/>. Luettu 5.4.2022.

The White House. 2022. FACT SHEET: United States, G7 and EU Impose Severe and Immediate Costs on Russia. Luettavissa: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements->

releases/2022/04/06/fact-sheet-united-states-g7-and-eu-impose-severe-and-immediate-costs-on-russia/. Luettu: 24.4.2022.

Tilastokeskus 2021. Suomi lukuina 2021. Luettavissa: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_sul_202100_2021_23490_net_p2.pdf. Luettu 23.4.2022.

Ulkoministeriö s.a. Kansainväliset pakotteet. Luettavissa: <https://um.fi/pakotteet>. Luettu 17.4.2022.

United Nations 2022. New COVID wave a reminder pandemic is 'far from over': Guterres. Luettavissa: <https://news.un.org/en/story/2022/04/1115952>. Luettu: 10.4.2022.

Uusikumpu, T. 12.8.2019. Onko tulevaisuudessa enää assistentteja? LinkedIn-päivitys. Luettavissa: <https://www.linkedin.com/pulse/onko-tulevaisuudessa-en%C3%A4%C3%A4-assistentteja-taija-uusikumpu/>. Luettu: 9.4.2022.

Uusikumpu, U. 2020. Assistenttityön uudet roolit ja muuttuva työ koronakriisin keskellä. Toimistosissit. Luettavissa: https://www.toimistosissit.fi/Koronan_vaikutukset_assistenttityohon_raportti.pdf. Luettu: 6.4.2022.

Valtioneuvosto 2022. Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/ukraina> Luettu 7.4.2022.

Westergård-Nielsen, N. & Neamtu, I. 2012. How Are Firms Affected by the Crisis and How Do They React? IZA. Bonn. Luettavissa: <https://ftp.iza.org/dp6671.pdf>. Luettu: 3.5.2022.

Yli-Perttula, L. 2020. Assistentti etänä – Onnistuneen etätyön edellytykset globaalissa yrityksessä ja poikkeusajan vaikutukset työhön. AMK-opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020091720522>. Luettu: 2.5.2022.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Teema 1 – talouspakotteet

- Miten työtehtävät ovat muuttuneet, ovatko?
- Miten näet, että työnkuva voisi tulevaisuudessa muuttua tämän seurauksena ts. millaisia vaikutuksia pakotteilla tulee olemaan?
- Onko lisännyt työn määrää, vähentänyt sitä vai pysynyt samana?
- Assistentin työt: tukitoimintoja. Millaisia vaikutuksia on tuettaviin organisaatioihin, ja miten se heijastuu assistenttin työhön vai heijastuuko?
- Mitkä taidot tukevat muutoksessa selviytymistä?

Teema 2 – koronapandemia

- Miten työtehtävät ovat muuttuneet, ovatko?
- Oletko tehnyt aiemmin etätöitä?
- Miten näet, että työnkuva voisi tulevaisuudessa muuttua tämän seurauksena ts. millaisia vaikutuksia pandemialla tulee olemaan?
- Onko lisännyt työn määrää, vähentänyt sitä vai pysynyt samana?
- Assistentin työt: tukitoimintoja. Millaisia vaikutuksia on tuettaviin organisaatioihin, ja miten se heijastuu assistenttin työhön vai heijastuuko?
- Mitkä taidot tukevat muutoksessa selviytymistä?

Teema 3 – ilmastonmuutos

- Miten työtehtävät ovat muuttuneet, ovatko?
- Miten näet, että työnkuva voisi tulevaisuudessa muuttua tämän seurauksena ts. millaisia vaikutuksia ilmastonmuutoksella tulee olemaan?
- Onko lisännyt työn määrää, vähentänyt sitä vai pysynyt samana?
- Assistentin työt: tukitoimintoja. Millaisia vaikutuksia on tuettaviin organisaatioihin, ja miten se heijastuu assistenttin työhön vai heijastuuko?
- Mitkä taidot tukevat muutoksessa selviytymistä?